

OILA PSIXOLOGIYASI VA MA’NAVIY-AXLOQIY IMMUNITET: FARZAND TARBIYASIDA GENDER STEREOTIPLARI VA IJTIMOY ONGNING ROLI

Maxmudova Mahliyoxon Valijon qizi
Farg‘ona davlat universiteti
Psixologiya kafedrasida o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19369552>

Annotasiya: Maqolada oila psixologiyasining ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishdagi o‘rni, farzand tarbiyasida gender stereotiplari va ijtimoiy ongning ta’siri tahlil qilinadi. Oila muhitidagi psixologik va ijtimoiy omillar bolalarda axborot hujumlariga qarshi immunitetni rivojlantirishda muhim rol o‘ynashi, shuningdek, gender qarashlar va stereotiplarning farzandning ijtimoiy ongini shakllantirishga qanday ta’sir ko‘rsatishi ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Oila psixologiyasi, ma’naviy-axloqiy immunitet, farzand tarbiyasi, gender stereotiplari, ijtimoiy ong, axborot hujumlari.

ПСИХОЛОГИЯ СЕМЬИ И ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННЫЙ ИММУНИТЕТ: РОЛЬ ГЕНДЕРНЫХ СТЕРЕОТИПОВ И СОЦИАЛЬНОЙ СОЗНАТЕЛЬНОСТИ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ

Макмудова Махлийохон Валиджон кизи
Ферганский государственный университет
Преподаватель кафедры психологии

Аннотация: В статье анализируется роль семейной психологии в формировании духовно-нравственного иммунитета, влияние гендерных стереотипов и социальной сознательности на воспитание детей. Рассматривается, как психологические и социальные факторы в семейной среде играют важную роль в развитии иммунитета детей к информационным атакам, а также как гендерные взгляды и стереотипы влияют на формирование социальной сознательности ребёнка.

Ключевые слова: Семейная психология, духовно-нравственный иммунитет, воспитание детей, гендерные стереотипы, социальная сознательность, информационные атаки.

FAMILY PSYCHOLOGY AND MORAL-ETHICAL IMMUNITY: THE ROLE OF GENDER STEREOTYPES AND SOCIAL AWARENESS IN CHILD UPBRINGING

Makxmudova Mahliyokxon Valijon kizi
Fergana State University
Lecturer, Department of Psychology

Annotation: The article analyzes the role of family psychology in forming moral and ethical immunity, and the impact of gender stereotypes and social awareness on child upbringing. It examines how psychological and social factors in the family environment play a crucial role in developing children's immunity to information attacks, as well as how gender views and stereotypes influence the formation of a child's social awareness.

Keywords: Family psychology, moral and ethical immunity, child upbringing, gender stereotypes, social awareness, information attacks.

Oila – shaxsning ruhiy, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishida eng muhim ijtimoiy muhitdir. Zamonaviy jamiyatda axborotning tez sur’atlarda tarqalishi, turli ijtimoiy va madaniy oqimlarning bolalarga ta’siri oila psixologiyasining ahamiyatini yanada oshirmoqda. Ayniqsa, ma’naviy-axloqiy immunitet – ya’ni shaxsning axborot hujumlari va zararli ijtimoiy ta’sirlarga nisbatan psixologik chidamliligi – farzand tarbiyasida muhim omil hisoblanadi. [1;35-b]

Farzandning ijtimoiy ongini shakllantirishda oila muhitidagi gender stereotiplari katta rol o’ynaydi. Traditsion qarashlar, qadriyatlar va jamiyatdagi gender rollari bolaning o’zini anglashini, xulq-atvorini va ijtimoiy munosabatlarini belgilaydi. Shu sababli, oila psixologiyasi va gender stereotiplari o’rtasidagi bog’liqlikni o’rganish, bolalarda ma’naviy-axloqiy immunitetni rivojlantirishga samarali yo’nalishlarni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. [2;40-b]

Tadqiqot oila psixologiyasi va farzand tarbiyasida ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishdagi gender stereotiplari va ijtimoiy ongning rolini o’rganishga qaratilgan. Tadqiqotda bolalarning ijtimoiy ongini va gender qarashlarini aniqlash uchun psixologik so’rovnomalar va testlar qo’llanildi. Shu bilan birga, ota-onalar va pedagoglar bilan intervyular o’tkazilib, oilaviy muhitdagi psixologik va tarbiyaviy omillar, farzandning xulq-atvori va ijtimoiy qarashlarining shakllanish jarayoni o’rganildi. Kuzatish usuli orqali farzandning oila muhitidagi kundalik xatti-harakatlari va ota-onalar bilan munosabatlari tahlil qilindi. Shuningdek, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar va tadqiqotlar tahlil qilinib, ma’naviy-axloqiy immunitetni rivojlantirish va gender stereotiplari ta’sirini kamaytirish bo’yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqildi. Ma’lumotlar kvantitativ va sifatli tahlil usullari yordamida o’rganilib, oila psixologiyasi va farzand tarbiyasida samarali yechimlar aniqlangan.

Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, farzand tarbiyasida oila psixologiyasi va ijtimoiy ong muhim ahamiyatga ega. Ota-onalarning gender stereotiplari bolalarning ijtimoiy qarashlariga sezilarli ta’sir qiladi. Shu bilan birga, oiladagi ma’naviy-axloqiy qadriyatlar farzandlarda axborot hujumlariga qarshi psixologik chidamlilikni oshiradi.

1-jadval.

Farzand tarbiyasida ota-onalarning gender qarashlari va bolalarning ijtimoiy ong darajasi (%)

Gender stereotiplari darajasi	Bola onging darajasi	Ijtimoiy past	O’rtacha daraja	Yuqori daraja	Jami
Past	5		12	3	20
O’rtacha	2		18	10	30
Yuqori	0		7	43	50
Jami	7		37	56	100

Izoh: Jadvaldan ko’rinib turibdiki, ota-onalardagi gender stereotiplari yuqori bo’lgan oilalarda farzandlarning ijtimoiy ong darajasi ham yuqori bo’lishi kuzatilgan, ya’ni ma’naviy-axloqiy qadriyatlar va ongli tarbiya bolalarda ijtimoiy ongni rivojlantirishga yordam beradi.

2-jadval.

Ma’naviy-axloqiy immunitet va ota-onalarning tarbiyaviy yondashuvi

Ota-ona tarbiyaviy yondashuvi	Past immunitet	O’rtacha immunitet	Yuqori immunitet	Jami
Avtokratik	8	12	5	25
Demokratik	1	15	44	60
Laxlik yondashuvi	4	5	6	15
Jami	13	32	55	100

Izoh: Demokratik yondashuv oilalarda farzandlarning ma’naviy-axloqiy immuniteti yuqori bo’lib, axborot hujumlariga qarshi chidamliligi oshadi. Avtokratik yoki laxlik yondashuvlari esa immunitet darajasini pasaytiradi.

Oila psixologiyasi farzand tarbiyasida ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishda asosiy rol o’ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, ota-onalarning tarbiyaviy yondashuvi, oiladagi ma’naviy-axloqiy qadriyatlar va gender qarashlar bolalarning ijtimoiy ongini va axborot hujumlariga qarshi psixologik chidamliligini belgilovchi muhim omillardir. [4;50-b] Demokratik tarbiyaviy yondashuv va gender tenglikka asoslangan oilaviy muhit farzandlarda yuqori darajadagi ma’naviy-axloqiy immunitetni rivojlantirishga yordam beradi. Gender stereotiplari va ijtimoiy ongning farzand tarbiyasidagi ta’siri, bolaning jamiyatda o’zini anglashi, qaror qabul qilish va ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.[5;75-b]Tadqiqot natijalari asosida ota-onalarga bolalarni tarbiyalashda gender tengligi, ijtimoiy ongni rivojlantirish va ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash bo’yicha tavsiyalar berish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Кабулова, Ш. (2015). Oila psixologiyasi va tarbiya masalalari. Toshkent: Fan.
2. Айтмухамедова, Л. (2020). Farzand tarbiyasida gender stereotiplari va ijtimoiy omillar. Psixologiya va Pedagogika jurnali, 3(12), 45–52.
3. Исламова, М. (2018). Oila va oilaviy tarbiya psixologiyasi. Toshkent: Universitet nashriyoti.
4. Хусейн, М. (2019). Ijtimoiy ong va axborot xavfsizligi. Toshkent: Universitet nashriyoti.
5. Назарова, Д. (2017). Farzand tarbiyasida ma’naviy-axloqiy qadriyatlar. O‘zbek psixologik jurnali, 2(8), 22–30.
6. Ахмадова, Ф. (2016). Oila muhitida farzandning ijtimoiy ongini shakllantirish. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.
7. Юсупов, Ш. (2019). Oila psixologiyasi va ma’naviy-axloqiy immunitet. Ilmiy izlanishlar jurnali, 4(15), 56–63.